

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Osuudesta puuttuu yleisten kirjastojen ja niiden asiakkaiden näkökulma. Suomalaiset käyttävät maailman eniten kirjastoja (lähde: International Federation of Library Associations and Institutions), niiden merkitys yhteiskunnassamme on iso ja myös kirjastojen toimintavalmiuksiin kriisiaikana ja sen jälkeen tulisi kiinnittää huomiota.

Kirjastojen käytössä valtava haaste koronapandemian aikana oli digitaalisten kirja- ym. kokoelmien kehittymättömyys. Kirjastojen sulkujen aikana asiakkaita ohjattiin käyttämään e-kirjoja. Tarjonta ei kuitenkaan vastaa lähellekään kysyntää.

Koronapandemia toi esille yleisten kirjastojen e-kirjatarjonnan rajoittuneisuuden. Valikoimat ovat hyvin suppeita ja yksittäisen kirjan lainausoikeuksia on vähän. Tilanne on kriittinen ja koskee myös koulujen oppilaiden pääsyä kirjallisuuteen.

Tilanteen korjaamiseksi olisi syytä tehdä muutoksia lainsäädäntöön. Viimeksi mm. kustannusosakeyhtiö Otava perusteli äänikirjojen vetämistä pois kirjastojakelusta sillä, että kirjailijat eivät saa lainauskorvauksia e-kirjojen ja digitaalisten äänikirjojen lainaamisesta. Lainauskorvauksen ulottaminen myös digitaalisiin lainoihin olisi tärkeää, jotta tekijät saavat asianmukaisen korvauksen.

Raportissa kuvattu kuntien heikko tilanne on tietysti riski myös yleisten kirjastojen kannalta, koska kirjastot rahoitetaan pääosin kunnan budjetista. Yhteiskehittäminen olisi tässäkin ratkaisu eli kuntien tulisi tehdä vielä entistä enemmän ja vaikuttavampaa yhteistyötä myös kirjastopalvelujen kehittämisessä.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

On tärkeää, että toimenpide-ehdotuksissa on kulttuuri- ja taidetoimijoiden osalta mainittu mahdollisuudet tukea yleisölle suunnattujen digitaalisten sisältöjen ja palvelujen tuottamista. Tämä toimenpide tulee ulottaa koskemaan myös kirjastopalveluja. Esimerkiksi aikaisemmin lausunnossa mainittu lainauskorvausta koskevan lainsäädännön uudistaminen olisi tärkeää, jotta digitaalisten kirjojen lainaaminen on eettisesti kestäväällä pohjalla.

Osaamisen ja yhdenvertaisuuden osalta toimenpiteitä tulisi selventää ja tehdä konkreettisemmiksi. Yhtenä toimenpiteenä mainitaan seuraavaa: ”Huolehditaan digitaalisten palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Lisätään puheentunnistuksen käyttöä palveluissa erityisryhmille.” Toimenpiteisiin tulisi tuoda lisää näkökulmaa siihen, miten digitaidoiltaan heikompien ryhmien taitoihin vaikutetaan. Tässä avainasemassa ovat kunnissa lähellä olevat palvelut, kuten esimerkiksi järjestöt ja kirjastot. Toimenpiteitä on nyt vahvasti kohdennettu yrityksiin ja kouluihin. Myös laajempi kansalaisten näkökulma olisi tarpeen.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Lainsäädännön uudistaminen, jotta digitalisaatio voi aidosti edetä. Myös sektorirajat ylittävän työn tukeminen kaikilla mahdollisilla tavoilla kunnissa ja valtionhallinnossa on tärkeää.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Parhaillaan Helsingin kaupunginkirjaston johdolla on käynnistymässä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama digimedian selvityshanke, jossa tutkitaan kuntien yhteisen e-kirjaston reunaehtoja.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Edellä mainittu digimedian selvityshanke on tällä hetkellä niukasti rahoitettu selvitystyö. Kuntien yhteisen e-kirjaston kehittämiseksi tulisi kohdentaa lisää resursseja. Yleisten kirjastojen konsortio on tässä avaintekijä ja sitä johtaa Helsingin kaupunginkirjasto. Suomen kirjastoseurassa voimme olla asiantuntijana kommentoimassa sekä kirjastoihin että digitukeen liittyviä hankkeita.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Maarno Rauha
Suomen kirjastoseura ry